

WŁADZE MIASTA

W następnym dniu po wkroczeniu wojsk polskich do Gniewu zarządzeniem Rady Ludowej z 28 I 1920 r. zostały rozwiązane niemieckie władze miasta, a jego burmistrz, Gustaw Fanelsa, pełniący tę funkcję od 1909 r., przekazał władzę w ręce polskiego komisarycznego burmistrza, Klemensa Tetzlaffa. Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej w myśl rozporządzenia z 8 I 1920 r. rozwiązało dotychczasowy Magistrat i Radę Miejską w Gniewie. W połowie kwietnia 1920 r. Wojewoda Pomorski mianował komisarycznych członków Tymczasowego Magistratu i Rady Miejskiej. Członkami Magistratu zostali: K. Behrendt (lekarz), E. Jahnke (kupiec), J. Klein (kupiec), J. Litewski (cieśla), Karczyński (ksiądz). W skład Rady Miejskiej weszli: P. Tollik, T. Rezmer, J. Gnisz, P. Boniecki, G. Meyer, W. Czarliński, Kamiński, A. Hein, J. Kalinowski, L. Preus, T. Korrens, J. Woźniewski. Funkcję Przewodniczącego Rady pełnił Paweł Tollik⁷.

Po przejściu władzy w Gniewie przez Polaków nastąpił odpływ dużej części zamieszkałych tam Niemców: kupców, rzemieślników, urzędników, nauczycieli, którzy wyjechali do Niemiec lub na teren Wolnego Miasta Gdańska. Nie wstrzymały odpływu dyrektywy władz centralnych Niemiec, apelujące o nieopuszczanie tych terenów, gdyż uważały one, że panowanie polskie ma charakter tylko tymczasowy. Ci, co zostali stanowili niejednokrotnie mieszane małżeństwa polsko-niemieckie. Byli to przede wszystkim właściciele zakładów rzemieślniczych i placówek handlowych, a także rolnicy. Do września 1921 r. wyjechało z Gniewu 1.684 Niemców, a na ich miejsce przybyło 972 Polaków. W 1921 r. w mieście zamieszkiwało 3.131 osób, w tym 261 Niemców i 20 Żydów. Struktura wyznaniowa ludności Gniewu w czerwcu 1927 r. przedstawiała się następująco: 2.918 katolików, 171 ewangelików, 8 osób wyznania mojżeszowego, 2 – innego⁸. Należy podkreślić, że ludność niemiecka, zarówno katolicy jak i ewangelicy, żyła w przyjaźni tworząc wspólne stowarzyszenia gospodarcze i kulturalne.

W 1931 r. ludność Gniewu wzrosła do 3.292 osób, w tym 223 Niemców i 9 Żydów, w 1939 r. Gniew zamieszkiwało 3.500 osób. Ludność miasta zajmowała się głównie handlem i rzemiosłem, część znajdowała zatrudnienie jako urzędnicy w administracji państwowej i samorządowej oraz w szkolnictwie i służbie zdrowia. Oceniając na podstawie liczby mieszkańców można powie-

⁷ AP Gd., 504, nr 20, Protokół z posiedzenia Rady Miejskiej w Gniewie z 15 V 1920 r.

⁸ AP Bydgoszcz, UWP, nr 8993, Protokół z lustracji administracji Magistratu i zakładów miejskich m. Gniewu od 7 VI - 8 VI 1927 r.